

Nr 191

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Bolidens gruvaktiebolag om utbyggnad av Grytfors kraftstation m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 165 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 5 november 1965, föreslagit riksdagen 1) att bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* godkänna ett mellan vattenfallsstyrelsen och Bolidens gruvaktiebolag träffat avtal om gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Grytforsen, *dels* medge vattenfallsstyrelsen att träffa överenskommelse om smärre ändringar i avtalet, 2) att bemyndiga Kungl. Maj:t att av anslaget Kraftstationer m. m. ta i anspråk medel för kapitaltillskott till det bolag som bildas enligt nämnda avtal.

Propositionen

I propositionen föreslås, att Kungl. Maj:t får bemyndigande att godkänna ett mellan Bolidens gruvaktiebolag och vattenfallsstyrelsen ingånget konsortialavtal om bildande av Grytfors aktiebolag för gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Grytforsen i Skellefte älv. Vidare hemställs om bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge styrelsen att av anslaget till kraftstationer m. m. få ta i anspråk erforderliga medel för kapitaltillskott till det nya bolaget.

I det tillämnade bolaget — Grytforsbolaget — skall hälften av aktierna tillhöra staten och hälften Bolidenbolaget. Vattenfallsstyrelsen förbinder sig att som likvid för tecknade aktier tillskjuta staten tillhörig vattenkraft i Grytforsen jämte för vattenfallets utbyggnad verkställda utredningar till ett värde av tillhoppa 6 milj. kr. Bolidenbolaget betalar sina aktier kontant.

Utbyggnaden avses påbörjas omedelbart och bedrivs på ett sådant sätt att stationen kan tas i drift hösten 1969. Den sammanlagda anläggningskostnaden, inklusive fallrätter, nedlagda utredningskostnader, ränta under byggnadstiden och andelar i utförda regleringar, beräknas till 60,8 milj. kr.

Maximieffekten blir 31 000 kW (= kilowatt) och den genomsnittliga produktionsförmågan 180 GWh (milj. kilowattimmar) om året.

Beträffande den närmare innebörden av propositionsförslaget får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, s. 2—8, samt till vid detsamma fogad bilaga.

Motionerna

I anledning av propositionen har utskottet förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lage Svedberg m. fl.* (I: 797) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundberg* (II: 944), i vilka hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 165 rörande godkännandet av ett mellan Bolidens gruv AB och vattenfallsstyrelsen ingånget konsortialavtal om bildande av Grytfors aktiebolag samt att ärendet återremitteras till vattenfallsstyrelsen med uppdrag att nya förhandlingar skall inledas mellan vattenfallsstyrelsen och Skellefteå stad;

dels en inom första kammaren av herr *Dahlberg* väckt motion (I: 805), vari hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition i vad den gäller avtalet med Bolidenbolaget; att riksdagen beslutar att vattenfallsstyrelsen i egen regi skall anlägga kraftverket i Grytforsen samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäler behovet av medel för byggnationen innevarande budgetår;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* väckt motion (II: 954), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att avslå förslaget till avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Bolidens gruvaktiebolag om utbyggnad av Grytfors kraftstation samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om nytt förslag snarast med innebörd att staten antingen själv bygger kraftverket i fråga eller gör detta i samverkan med Skellefteå stad.

Beträffande motiveringarna för de ifrågavarande motionsyrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 797, I: 805 och II: 954.

Utskottet

Bakgrunden till det i förevarande proposition framlagda förslaget är i första hand önskemålet att tillskapa nya produktionstillskott för att möta den snabbt stigande efterfrågan på elektrisk kraft. Som ett led i denna utveckling upptas i propositionen frågan om utbyggnad av Grytforsen i Skellefte älv i samarbete med Bolidens gruvaktiebolag. Huvudfrågan avser godkännande av ett mellan vattenfallsstyrelsen och Bolidenbolaget ingånget

konsortialavtal om gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Grytforsen, varvid ett särskilt aktiebolag skulle bildas. Syftet är att driva kraftverk i Grytforsen vid en anläggning benämnd Grytfors kraftstation. I det tillämnade bolaget skall hälften av aktierna tillhöra staten och hälften Bolidenbolaget. Medel för kapitaltillskott till bolaget avses för statens vidkommande skola tas i anspråk från anslaget till kraftstationer m. m., varvid medelsbehovet beräknas till sammanlagt 22 milj. kr. för budgetåren 1966/67—1969/70. Maximieffekten beräknas till 31 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan till 180 milj. kWh om året.

Enligt vad föredragande departementschefen anförl ter sig Grytforsens omedelbara nyttiggörande för kraftproduktion önskvärt ur allmän synpunkt och för statens del därjämte ekonomiskt fördelaktigt. Vidare har framhållits att arbetena med utbyggnaden väntas bidra till en jämnare sysselsättning för vattenfallsverkets arbetskraft i Västerbottens län under de närmaste åren.

Utskottet har vid sin prövning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag funnit vad som anförlts till stöd för detsamma innefatta bärande skäl för ett samgående mellan staten och Bolidenbolaget för den planerade utbyggnaden av Grytforsen. Vid det förhållandet att staten förutsatts skola tillsätta såväl ordförande- som viceordförandeposten i den av fyra personer bestående styrelsen samt att en av statens representanter även skall fungera som ordförande på bolagsstämman finner utskottet den förutsatta hälftdelningen av delägarskapet innefatta tillräckliga garantier för att statens intressen blir vederbörligen beaktade i det nya bolagets verksamhet. Då avtalet ej heller i övrigt gett utskottet anledning till erinran tillstyrker utskottet att Kungl. Maj:t bemyndigas godkänna detsamma och att vidta i propositionen föreslagna åtgärder i övrigt. Av detta utskottets ställningstagande följer att utskottet avstyrker de i motionerna I: 797 och II: 944, I: 805 samt II: 954 framställda avslagsyrkandena. Beträffande de i motionerna I: 805 och II: 954 framförda förslagen om att staten ensam skulle bygga kraftverket i Grytforsen får utskottet för övrigt tillägga, att en dylik anordning skulle innebära en för staten mindre förmånlig lösning än den i propositionen föreslagna.

I samband med strävandena från statens sida efter samarbete med lokala kraftkonsumenter inom ifrågavarande område har kontakter tagits även med Skellefteå stads kraftverk. Förutsättningar för träffande av avtal med Skellefteå stad har emellertid inte förelegat i fråga om den nu aktuella utbyggnaden. Av statsrådsprotokollet framgår dock att sedan en tid tillbaka förhandlingar pågått mellan vattenfallsstyrelsen, Skellefteå stad och Bolidenbolaget om fortsatt utbyggnad av Skellefte älv. Vattenfallsstyrelsen har härvid erbjudit staden och bolaget att delta i utbyggnaden av de övriga staten tillhöriga fallrättigheterna i älven. Utskottet har, bl. a. i anledning av vad i motionerna I: 797 och II: 944 samt i motionen II: 954 anförlts rörande

samarbete med Skellefteå stad, inhämtat närmare upplysningar rörande de förhandlingar som förts med staden. Vad härvid framkommit har — såsom framgår av det föregående — inte påverkat utskottets ståndpunkts-tagande i den nu föreliggande avtalsfrågan. Med avseende på den framtida utvecklingen finner sig utskottet böra instämma i den av departementschefen uttalade förhoppningen att det av vattenfallsstyrelsen lämnade erbjudandet skall kunna antas av övriga parter och resultera i de ytterligare utbyggnader som är ekonomiskt motiverade.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 797 och II: 944, I: 805 samt II: 954, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* godkänna det i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 5 november 1965 avsedda avtalet mellan vattenfallsstyrelsen och Bolidens gruvaktiebolag om gemensamt tillgodogörande av vattenkraften i Grytforsen, *dels* medge vattenfallsstyrelsen att träffa överenskommelse om smärre ändringar i avtalet,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att av anslaget Kraftstationer m. m. ta i anspråk medel för kapitaltillskott till det bolag som bildas enligt nämnda avtal;

II. att motionerna I: 797 och II: 944, i vad de avser förhandlingar mellan vattenfallsstyrelsen och Skellefteå stad, icke må bifallas av riksdagen;

III. att motionen I: 805, i vad den icke behandlats under I., icke må bifallas av riksdagen;

IV. att motionen II: 954, i vad den avser skrivelse till Kungl. Maj:t, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 december 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 190; dock att herr Gustafsson i Uddevalla deltagit i stället för herr Lassinantti.

Reservationer

1) av herrar *Rönnerberg* och *Nils-Eric Gustafsson*, vilka ansett att utskottet bort avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört om förhandlingar med Skellefteå stad och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 9 börjar med »Utskottet har» och på s. 10 slutar med »ekonomiskt motiverade», bort ha följande lydelse:

»Utskottet har vid sin prövning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 797 och II: 944 ansett övervägande skäl tala för att det ingångna avtalet mellan staten och Bolidenbolaget ej godkännes av riksdagen utan att förhandlingar i stället upptages med Skellefteå stad.

Motivet för detta utskottets ställningstagande är det förhållandet att Skellefteå stad sedan början av 1900-talet drivit kraftverksrörelse i Skellefteälven och f. n. är den ojämförligt största kraftproducenten inom det aktuella området. Staden äger nu fem utbyggda kraftverk och är ägare till ett väl utbyggt distributionsnät efter vilket elkraft från det tilltänkta verket skall transporteras. Det torde stå över varje tvivel att Skellefteå stads kraftsverksrörelse betytt ofantligt mycket för industriutvecklingen inom den norra delen av Västerbottens län. På denna grund kan det därför sägas vara ett allmänt intresse att den kommunala aktiviteten på kraftverksområdet också kan fortsätta. Inte minst mot bakgrunden av nu aktuella diskussioner om storkommun, innefattande sex landskommuner jämte Skellefteå stad, är det naturligt att Skellefteå stads kraftverk ges en reell möjlighet att tillsammans med statens vattenfallsverk svara för den aktuella utbyggnaden.

Såvitt utskottet kunnat finna synes ej kontakterna från statens sida med Skellefteå stad ha tagits innan ett konsortialavtal med Bolidenbolaget faktiskt var träffat. Utskottet anser detta förfaringssätt otillfredsställande och anser således att avtalsfrågan bör prövas på nytt.

Beträffande de i motionerna I: 805 och II: 954 framförda förslagen om att staten ensam skulle bygga kraftverket i Grytforsen får utskottet anföra, att en dylik anordning torde innebära en för staten mindre förmånlig lösning än den som kan nås genom ett avtal med Skellefteå stad.»

dels ock utskottets hemställan under I. och II. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 797 och II: 944, I: 805 samt II: 954, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 165;

II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 797 och II: 944, såvitt de avser förhandlingar mellan vattenfallsstyrelsen och Skellefteå stad, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»

- 2) av herr *Näsström*;
- 3) av herr *Gillström*;
- 4) av herr *Gustafsson* i Skellefteå.